

Rasehistorie for Wachtelhunden

Fritt oversatt fra artikkel i Medlemstidning for Svenska wachtelhundklubben nr 1, 2004, v/Laila Kalling, av sekretær i NWK Inger Nina Farstad.

Wachtelhundens historie (Laila Kalling).

I 1897 besluttet noen jegere i Sør-Tyskland og Østerrike å gjenskape en gammel sydtysk jakthundrase, en hund som var vanlig på 1800-tallet og som ble brukt til forskjellige typer jakt. Wachtelhunden er skrevet om og avbildet allerede på 1300-1400-tallet. Hunder som ble kalt wachtelhunder jaget hare og felthøns som f eks den lille men etter hvert sjeldne vaktelfuglen, men de var først og fremst effektive ved skogsjakt på hjort, hare, rådyr, villsvin, rev og annet rovvilt.

Tyskland var ved forrige århundres begynnelse et land i økonomisk vekst og nytenkning. Alt tysk var på moten og man vernet om det nasjonale – deriblant også de tyske hunderasene. Forbrenningsmotoren ble oppfunnet av Daimler og med den revolusjonerte man evnen til å forflytte seg over større avstander. Tyskland var keiserdømme til 1918 og omfattet deler av nåværende Polen og Preussen. I tillegg hadde landet afrikanske kolonier og var derfor en stormakt. Etter 1. verdenskrig mistet landet sine kolonier, og spanskesyken etter krigen bidro til nedgangstider med massearbeidsløshet og inflasjon utover 1920-tallet. Hitler kom etter hvert til makten, vi fikk 2. verdenskrig og etter den oppdelingen av Tyskland i Øst- og Vest som varte til 1989.

Under disse store omveltninger ble den tyske wachtelhundrasen bygget opp. Likevel er wachtelhundens egenskaper slik vi kjenner dem i dag, svært like de som var beskrevet ved forrige århundreskifte. Avlen kan dermed sies å ha vært vellykket tross vanskelige forhold. Raseavl for hunder startet i mange land under 1800-tallet; før det var avlen mye friere. Mange kennelklubber ble dannet på slutten av 1800-tallet. Begrepet "genetikk" begynte man å bruke på begynnelsen av 1900-tallet, og interessen for husdyrsavl og rene raser vokste fram. Gregor Mendel, som er genetikkens "far", gjorde sine geniale eksperimenter på planter i annen halvdel av 1800-tallet og kunnskapen fra disse ble etter hvert anvendt i avl.

De tyske jegerne hadde en innbyrdes konflikt rundt valget av jakthundrase; skulle man satse på de engelske spesialiserte rasene som pointer og setter eller skulle man verne om sine egne mer allsidige raser. Synet på jakt var ulikt mellom engelske og tyske jegere. I forskjellige deler av Tyskland brukte man ulike hunder avhengig av jakttradisjon. Det fantes ulike typer hønsehunder brukt til fugl- og småviltjakt. Vilt-tilgangen var stor og småviltjakten utbredt. For større vilt fantes de såkalte Schweisshundene, men de ble brukt først etter skuddet var falt. For vilt i skogsterreng trengtes en losende hund, en hund som var allsidig og effektiv. Et håp ble tent om at den lille brune wachtelhunden kunne innfri jegerens forventninger. De trengte en "waldgebrauchhund", dvs en skogsjakthund. Wachtelhunden var og er en waldgebrauchhund og stöberhund. Begrepet "stöber" er vanskelig å oversette men beskriver hvordan hunden arbeider i skogen. Derfor trengs i og for seg ikke en nærmere beskrivelse. Å oversette "stöber" med "skogssøk" dekker ikke hele begrepet fordi hundens evne til å ta ut og drive dyr, hvor effektivt dette skjer og losens beskaffenhet inngår i begrepet "stöber".

De 17 rase-entusiastene i Sør-Tyskland og Østerrike som hadde god erfaring med wachtelen som jakthund, arbeidet hardt for å få rasen godkjent i den tyske "Delegierte

Commission" (DC) som førte Deutsche Hundestammbuch (DHStb). DC hadde ansvaret for å akseptere nye raser og var forløper for Verein für Deutsche Hundewesen. Under de 10-12 år det tok å få rasen godkjent, mistet man mye avlsmateriale på grunn av uenighet både med DC og innen egne rekker. Meningene om wachtelhundens utseende og arbeidsform var mange! Wachtelhunden ble ikke ansett som "fin" nok innen DC; den var bare en alminnelig bondehund. Raseklubben Tysk Wachtelhundklubb, WHK, ble dannet i 1903 men endret navn til Verein für Deutsche Wachtelhunde (VDW som vi kjenner i dag) under annen verdenskrig. I 1907 ble rasen til slutt godkjent under navnet Deutsche Wachtelhund, forkortet DW. Tyskland ble rasens hjemland og den tyske wachtelhundklubben fikk hovedansvaret.

Etter godkjenning kunne man omsider starte en systematisk avl på rasens jaktlige funksjon, og de dyktige hundene ble registrerte i en stambok. Funksjonelle egenskaper har alltid vært det viktigste i avlsarbeidet. Jaktutviklingen og tradisjoner innen hjemlandet har preget rasen.

I stamboken ble kun hunder som var godkjente på jaktprøver registrert, og disse godkjente hunder ble satt i avl. Fødsles- og registreringsår er vanskelige å følge for de første 20-25 årene av rasens moderne historie. Man kan ikke følge kullsøsken like enkelt som i dag, fordi de ble registrert på ulike tidspunkter. Også foreldre av meritterte avkom kunne av og til registreres senere enn sine valper. Nøyaktig kartlegging av slektskapsforhold var dermed utfordrende men mulig når man først forstod logikken. Den første stamboken kom i 1909 med "Band J-K", med 35 registrerte hunder. Det var vanlig at man la til eget kennelnavn etter det først registrerte kennelnavnet når hunden ble satt i avl. Dermed kunne hunder ha doble kennelnavn, f eks Marko von der Göllnitzhöhe vom Spessartforst, 2163M.

De hunder som ikke deltok på jaktprøve ble registret i DHStb. Disse umeritterte hundene ble aldri satt i avl og har derfor ikke påvirket rasens utvikling. Oppdretterne hadde imidlertid dårlig kontakt med hverandre under begynnelsen av 1900-tallet; dels på grunn av geografiske avstander men også grunnet mangelfull interesse for å spre rasen utenfor egen region. Valpekjøperne fantes ofte på nært hold! Etterhvert lyktes klubben samle de hunder som stemte med de idealer og det bilde man hadde av den gamle wachtelhunden som fantes i Syd-Tyskland og Østerrike. Man søkte hunder som hovedsakelig skulle brukes ved skogsjakt. De skulle løse på spor og ikke bare ved synskontakt, som det var vanlig at hundene gjorde og som var en av årsakene til uenighet. Hundene skulle arbeide sporsikkert, ha god evnte til å ta ut vilt, være sikker ettersøkshund og i tillegg apportør. Vannpasjon ble omtalt som ønsket, og "skarphet" mot rovvilt og villsvin som forekom under skogsjakten ble også krevet. Wachtelhunden skulle være klok og selvstendig men likevel lett å føre.

Eksteriørt var de første hundene brune med hvit brystfleck og hvite tær, og de hadde lang og bølget pels. De skulle være lavtstilte, rektangulære og muskuløse –

velproporsjonerte. Lange ører som rakte fram til nesens, kraftig edelt nesebart uten stopp, et klokt blikk i mandelformede gulbrune øyne karakteriserte hodet. Selv i dag skal wachtelhunden ha et edelt hode. Man gjorde ikke forsøk på å skille fargene fordi de jaktlige egenskapene var de viktigste. Typemessig har rasen beholdt sin karakter – om man ser på fotografier fra 1900-tallet er hundene svært like de vi ser i dag, bortsett fra at hundene den gang var noe lavere: tisper 40-45 sc, hanhunder 46-50 cm.

Stamhunder

Av de hunder som oppfylte kravene ved forrige århundres begynnelse, var tre brune hanhunder, en brunskimlet hanhund med røde tegn og fem brune tisper. En brunskimmel tise kom inn i avlen ved første verdenskrig og til slutt kom den siste tise som regnes som stamhund inn, tise 1921. Disse 11 hunder danner den nåværende rasens opphav. Samtlige var losende og meritterte på jaktprøver.

Lord Augusta

Var den viktigste stamhunden. Han hadde registreirngsnr 1834L, var brun, født 1898 i Ammerseegrund, Oberbayern, etter Lord Maising u Edda. Han ble trolig ikke registrert før sent i sitt liv eller etter sin død, i 1910 (L-stambok). Lord Augusta utgjør den typiske forløper til wachtelhunden med de eksteriørmessige trekk som beskrevet ovenfor med sterke, kraftige bein og tett, bølget pels. Han hadde utmerket los og var en velfungerende skogsjakthund, apportør i vann og på land, var god på ettersøk og viste rovvilt-skarphet. I tillegg var han klok og samarbeidsvillig!

Wanda Augusta

Bidro sammen med Lord Augusta til mange framstående hunder i den første tiden av systematisk avl. Fra disse første hundene kom det også ut brunskimmel og brunskakk hunder.

Baby aus der Schanze etter Daisy 1838L er den viktigste stam-mor til alle brunskimler. Hun ble godkjent for avl i 1910 og ble beskrevet som en liten, meget typisk og jaktmessig glimrende wachteltise. Den viktigste stamhanhunden blant skimlene er *Roland Werdenfels vom Klosterhof 101M*, sønn av Erlkönig som var sønnesønn til Lord Augusta. Roland er urmodellen til det tyske foreningsmerket, med et edelt DW-hode og en fugl i munnen.

*Tysk wachtelhundklubbs logo;
Roland var opprinnelig modell for denne*

Mira v Iglbach 32V ble godkjent i 1921 og antas ha bidratt til god los i rasen. Hennes stamtavle er uklar grunnet urolighetene under første verdenskrig da avlsarbeidet var meget vanskelig. Likevel tror man at hun nedstammet fra *Baby aus der Schanze*. Fra 1921 ble stamboken stengt og ingen ytterligere hunder ble tatt inn i avl.

Tuff 822J var sønn til Lord og Wanda Augusta, var brunskakk og antas være opphav til *Kleiner Münsterländer*. Haidejegers *Walhall* var en annen sønn etter Lord og Wanda. Han fikk med *Hella von Ammersee* en viktig sønn, *Tassilo v Ammersee 849J* som var liten med bra kroppsproporsjoner og sterk rygg men uedelt hode, kort nese, store åpne øyne og bred panne. Denne utseendemessige feil kalles *Tassilo-arv*. Jaktlig hadde han meget god nese og et rolig, systematisk søk men dessverre nedarvet han skuddreddhet og nervøsitet. Man forsøkte på 1920-talle å minske bruken av *Tassilo-avkom* for å begrense disse negative egenskapene.

Samtlige av de nålevende wachtelhunder nedstammer fra de nedenfor angitt stamhunder.

Lord Augusta, Ammerseegrund	Brun, hvit brystflekk, hvite tær, hanhund	Opphav til viktigste farslinje
Mentor, München	Brun hanhund	Med Flecksteins Rieke
Tello Walhall, Allgäu	Brun hanhund	
Troll von Ammersee, Ammerseegrund	Brunskäck med røde teger, hanhund	
Wanda Augusta, Oberbayerische Hochebene	Brun tispe	Opphav til viktigste morslinje
Fleckensteins Rieke, München	Brun tispe	
Erra, Hannover	Brun tispe	
Dela, Hannover	Brun tispe	Trolig utdødd linje
Hella v Ammersee	Brun tispe	
Baby auf der Schanze, 1838L, Rheinland	Brunskimmel tispe	Stam-mor til alle brunskimler
Mira von Iglbach, 32V, Oberbayern	Brunskimmel tispe	Kom inn i avl i 1921

Wachtelhundens "far"

Rudolf Friess fra Oberbayern var jegermester, yrkesjeger, kynolog og skribent, og han fungerte som rasens avlsråd fra 1908 til 1964! Han førte hele sitt liv en kamp for wachtelhunden; innen foreningen gjennom å samle medlemmene til gitte regler for avl og jaktprøver. Han var selv også hundefører, fungerte som dommer og drev oppdrett under navnet "vom Klosterhof". I tillegg skrev han om rasen i jakttidsskrifter og bøker. Friess var med andre ord den samlende kraft bak utviklingen av rasen. Han holdt fast i avlen selv under de vanskelig årene under og mellom krigene, og han anses ha hovedæren for å ha utviklet den hunden vi kjenner i dag. Også andre jakthundraser hadde han greie på og deltok i oppbygning av tyske jaktspaniels. Han kunne beholde hele kull i sitt oppdrett, vurdere dem og sette de beste hundene i avl. Valpesyke, parvovirusinfeksjon, rabies og jaktulykker tok livet av mange hunder, så det var en

fordel å kunne ha mange i sitt oppdrett. Friess hadde begge fargevarianter (brun og skimmel) i sin stall.

Han fikk overta en 2-årig vanskelig hanhund som hadde bitt mennesker og vunnet mange slåsskamper med andre hanhunder. Meningen var å avlive ham, men Friess valgte å arbeide hardt med denne hunden og klarte stille den på jaktprøve i 1911 med meget bra resultat. Denne uslipte diamant var *Marko von der Göllnitzhöhe vom Spessartfrost*, 2163M. Lord Augusta var oldefar både på far- og morsiden til denne hunden. Marko ble prototypen på de brune wachtelhundene og var den ideelle skogs- og vannhunden. Hans vannpasjon beskriver Friess i lyriske ordelag: en hund som fungerte like bra i 0o som i 20o varmt vann og hvis pels tørket raskt så han aldri frøs. Marko hadde stor jaktvilje, "glitrende" nese, meget bra los, stor viltskarphet og ga aldri opp; et skadet vilt kunne ikke unngå ham. Hans evne til å lære gjennom samarbeidet med Friess gjorde at Marko kunne fungere som støtende hund på fugl og småvilt i tett terreng. Det vilt som var for stort til å apporteres, ble spontant rapportert (toterweisen) eller lost på (totverbellen) til føreren kom. Han ble beskrevet som "en hund uten nerver" – med det mente man vel det motsatte, en hund med gode nerver. I rette hender ble altså Marko en fantastisk jakthund og det viste seg dessuten at han også avlet gode jakthunder. Den brune Marko samt en skimmel med brune felt, *Donnar vom Klosterhof*, 190,

kompletterte hverandre. Friess har beskrevet disse hunders bedrifter i flere bøker, han satte dem høyt og brukte dem flittig som avlshunder.

Donnar var sønn av Roland Werdenfels v Klosterhof og Wanda v Wachtelstein.

Han var perfekt på hare og revejakt, drepte selv mange rever og var dessuten en uovertruffen ettersøkshund; "sikker som gift" på å spore opp skadet vilt.

Blant Friess' tisper betydde Wanda von Wachtelstein 1737 J etter Haidejägers Walhall og Wachtl Walhall mye for hans

pasjon for rasen. Lord Augusta var hennes farfar. Kennel Wachtelstein ble drevet av herrene S Ott og J Häring utenfor München. Denne kennelen ga mange gode avlshunder i løpet av sitt virke på ca 25 år. Wanda beskrives som en liten, sporsikker, losende skogsjakthund med sto viltskarphet. Hun var brun med hvitt bryst og hvite tær og var blant de først registrerte i VDW. Wanda ble parett med brune-, skimmel og skäckhanhunder og fikk mange jaktlig utmerkete valper. Friess mente at uten henne ville ikke wachtelhundrasen ha utviklet seg så bra som den har gjort.

På bildet ses Lord Augusta fotografert i 1921.

To stammer

I 1913 foreslo Friess at man skulle avle rasen i to stammer, såkalt gruppeavl. Da denne ble innført, under første verdenskrig, gikk få hunder i avl. Begge stammene var brune men geografisk ble det en nordtysk og ensydtysk stamme. Hensikten var at gruppene kunne hjelpe hverandre, som "genbanker", om man skulle få problemer med innavl.

Gruppeavl er et system der rasen inndeles i grupper f eks etter farge, pelsvarianter, størrelse og innebærer dermed i seg selv en viss innavl. Hvor stor innavlen blir avhenger av gruppenes størrelse. Nasjonsgrenser, Berlinmuren og karantener er eksempler på at gruppeavl oppstår ufrivillig. Den geografiske oppdelingen som skjedde ble etter hvert en fargeinndeling. Den nordtyske stammen anses være opphavet til Kleiner münsterländer. Likvel består fortsatt to hovedgrupper av wachtelhunder; de rent brune og brun/rødskimler og skäckvarianter. Skimmel og skäckvalper etter brune foreldre ble regnet som skimler/skäckgruppe. I de følgende år fram til vår tid har men vekslet mellom å holde fargevariantene fra hverandre som grupper, og i andre perioder å aktivt blande dem. Skimlene ble ansett å være "tøffere", mer langdrivende og losende og mer temperamentsfulle. Baby aus der Schanze ble beskrevet som vnaksleig og byttet eier flere ganger før hun havnet hos rett øperson. Hun hadde en enorm sporvilje og var egenrådig men også den beste etterøkshunden og villsvinsfinneren. De brune var roligere, drev kortere med utpreget viltskarphet men anås være lettere å føre.

Innavl

Mellom 1908 og 1940 var innavlsgraden høy, dvs 12-16% og på det høyeste opp i 51%. Man valgte sterk seleksjon på jaktlige egenskaper hvilket innebar at avlsbasen ble svært liten. Dertil kom kriger og vanskelige tider som jo påvirket avlsarbeidet. Læren om genetik var i sin spede begynnelse og jegerne visste hvilke egenskaper de krevet av hundene. Innavlen var dog en forutsetning for å forme og forsterke rasens jaktlige egenskaper, mens de negative sidene ved innavl for en stor del var ukjente.

Farger

Fra begynnelsen av forrige århundre kunne man følge rent brune linjer fram til 1920-årene. Deretter ble de blandet med skimler og skäck og var nærmest borte på 1930-tallet. Dette vet vi fordi man i stamboken var nøye med å påpeke pelsens farge og tegninger. De brune ble registrert som mørk brune/kastanjebrune tross at de ofte hadde hvite flekker på bryst og tåpisser, noen gang på halen, noe som har fulgt rasen til i dag. Fra den brune rasen kommer brunskäck og brunskimler samt hunder med røde tegn. En sjelden gang oppstod en sølvgrå til musegrå (viltfarget) hund og enkelte dypt mørkebrune som så sorte ut. Brunskimlene ble videre delt i brungrå og "blå" (nesten sorte), dunkletiger (med små mørke flekker i lyse partier). Det fantes til og med en og annen trefarget hund; brun, hvit og rød.

Hunder med mye hvitt i ble ansett for upratiske f eks ved andejakt og rødlige7gule hunder kunne forveksles med hjortevilt, annen rase eller rev. De feilfargete hundene ble tatt ut. I vår tid er rødt igjen mer akseptert men skal da være dyprød. I dag finnes ikke lenger rene fargelinjer da alle en eller anen gang er blandet, men innen VDW ønsker man beholde hovedfargene (brun og skimmel) selv om blandinger tillates. For å finne en hund med ønskede egenskaper må man i dag se mer på linjene den kommer fra enn på fargene.

Stambok

Rudolf Friess førte den første stamboken fra 1909 til 1924. I denne kan man følge rasens utvikling, da den er detaljert og en rik kilde til informasjon. Det finnes systematisk oppstilling av hunder født etter jaktprøvemeritterte avlshunder, oppdrettere, jaktprøver, problemer innen rasen, bilder og annet. Man bruker skrifttegn (/ , % , osv) foran hundens navn for å angi jaktegenskaper. Fram til 1933 hadde man en egen stambok der bare de hunder som hadde startet på jaktprøve ble registrert. De hundene

som ikke deltok på prøver ble ikke satt i avl og "fantas ikke". Fra da av begynte man å registrere alle avkom etter godkjente foreldre.

Mellom 1908 og 1942 ble det registrert 12000 hunder. Under første verdenskrig var det få registreringer, mellom 20 og 90 per år etter jaktprøvemeritterte foreldre. I 1919 kom man første gang opp i 100 registreringer (169). I 1921 ble det registrert 767 valper, men deretter ble det først færre og etter ca 1930 stabiliserte tallet seg på ca 500/år.

Oppdretterne har vært meget bevisste på ikke å selge hunden til andre enn aktive jegere. På den måten har man begrenset antallet.

Under Hitlers styre ble den tyske hundestamboken (DHStb) stengt, men wachtelhundsamboken fikk lov til å fortsette fordi den forvaltet en nasjonal (rent tysk) rase. Under andre verdenskrig endres klubbens betegnelse fra WHK til VDW. Det var svært viktig for rasens utvikling å holde fast i en stambok. Under krigen ble det mange konflikter, men Friess klarte å opprettholde foreningen tross det kaos som eksisterte.

Avl

For å delta i avlen skal man ha gjennomført jaktprøve, et krav som har eksistert siden 1909. Tross Friess' innstendige oppfordringer om bare å bruke de beste hundene i avlen og holde fargene atksilt, var dette svært vanskelig å følge opp under krigen.

Fordi etterspørselen var stor fulgte oppdretterne mer "egendefinerte" regler for avl enn de som VDW la opp til. Det var problemer med høy innavl og mange sykdommer, men man brukte linjeavl for å forsterke de ønskede egenskapene. Dessverre forstod man ikke at dette innebar at også uønskede egenskaper og sykdommer ble videreført om de fantes hos jaktmessig sterke hunder.

Andre verdenskrig førte til at innavlen avtok fordi man ble tvunget til å blande fargene. Etter krigen kunne man derfor ikke lenger se at visse egenskaper fulgte visse farger.

Dessuten ble noen ikke-meritterte hunder også brukt i avl, når de ansås som praktisk gode jakthunder. Sykdomsgenene ble utbredt ettersom de dreide seg både om recessiv (sykdom som bare oppstår når man ha genet fra begge foreldre) og polygen (mange gener som sammen gir viss egenskap) arv. Mange veterinærer hadde flyktet eller døde under krigen, og hunders sykdommer var ikke det man først tok tak i da freden kom.

For å få registrert hunder innen VDW har man siden 1960 krevet ZuchtOrdnung. Dette var nødvendig først og fremst på grunn av den uorden som krigen hadde ført med seg. Man ville få kontroll på bruken av avlshunder og bestemte at bestått unghundsprøve ikke var nok, minimumspoeng i visse moment ble ansett særlig viktige. Denne forordningen ble fulgt nøye, og fram til i dag har det vært få endringer i ZU.

Gjennomsnittlig kullstørrelse var 4 valper. Fikk tispene flere enn 6, skaffet man amme eller tok bort de dårligste valpene. Dette har endret seg. I dag får tispene 5,8-6.5 valper i gjennomsnitt.

Sidne 1963 har man hatt en systematisk bedømmelse av avlshundene. Et overraskende resultat var at jaktlig gode hunder ikke alltid nedarvet disse egenskaper til sine avkom. Dessuten kunne hunder med middels prestasjoner gi meget gode avkom. Troen på "champions" fikk dermed en knekk. Nå arbeider klubben sammen med veterinærer og genetikere for å forstå arvegang både rundt jaktlige egenskaper og helse, og BLUP (best linear unbiased prediction) brukes både for hoftelddysplasi (HD) og jaktlige egenskaper (nese, los, sporvilje, skogssøk og skuddfasthet). På denne måten ser man resultater over flere generasjoner hos begge foreldredyr og kan lettere forutsi hva slags avkom en parring vil gi.

Jaktprøver har hele tiden vært det viktigste grunnlag for avlen. Man har brukt jaktprøvene til å bedømme både foreldre dyr og avkom. Utviklingen av jaktprøvene har også speilet jegerens krav, som dog kan variere mye fra den ene jeger til den andre. Den første jaktprøven ble avholdt i 1910 i Mittelfranken. Friess kom til å bestemme det meste av innholdet i prøvene, som hadde følgende moment:

1. Søkets art i skogsterreng (med los ved synkontakt eller spor)
2. Ettersøk (toterweisen eller totverbellen)
3. Søk "under hagla": støte fugl og småvilt i tett terreng
4. Apportering av fugl
5. Ligge på plass (fritt eller koblet)
6. Lineførsel i skogen
7. Opptreden overfor rovvilt (stille med los eller fange/avlive viltet selvstendig)
8. Vannarbeid; med og uten ender, apportering på dypt vann
9. Slepespor med hare eller rev
10. Samarbeid med fører
11. Eksteriørbedømmelse
12. Etterhver også Nese, Los, skarphet/vilje

Etter hvert ble mean mer opptatt av å premiere de hunder som loste på spor og ikke ved synkontakt. Dette var den arbeidsform som var mest effektiv ved skogsjakt.

Testen på "rovvilt skarphet", som ofte er nødvendig for å finne hunder som har god evne til å avlive skadet vilt ved ettersøk, ble etter hvert borte og fra 1988 helt fraværende grunnet motstand fra dyrevernforkjempere.

Fra 1949 innført man det såkalte haremometet i jaktprøvene. Poenget med dette var både at man skulle skille de hunder som bare loste ved synkontakt, og de hunder som loste på sporet. Man ville premiere de hunder som arbeidet sporsikkert og med korrekt los. Hare ble også ansett som det best egnete drevdyret for å få fram en "ærlig" los. Rådyr har så kraftig vitring at nesten enhver wachtelhund markerer med los, selv om den ikke loser på annen viltkontakt. Haremometet anses den dag i dag som det viktigste momentet i unghundsprøven fordi det tester hele fire elemnter i hundens arbeid (nese, los, sporsikkerhet og vilje til å følge sporet).

Apportering ble av Friess ansett som en sterkt ønskverdig evne å beholde. Derfor er dette momentet også blitt værende i prøvene. I unghundsklasse blir hunden godkjent selv om den ikke bringer viltet tilbake til fører; det er "bæregleden" dvs interessen for å gå ut til viltet og snuse på det ev ta det i munnen som skal testes. En hund som ikke viser noen interesse og får karakteren 0, blir ikke godkjent.

Sykdommer hos wachtelhund

Grunnet krig, innavl og sykdommer f eks kryptorchisme måtte man krysse fargene.

Friess gikk selv i spissen for dette og startet ut med to hunder (Pirschjägers Dachs f 1943 og Pirschjägers Etzel f 1944). Dachs fikk hele 250 valper, en rekord ingen har satt etter ham. Dessverre nedarvet han kryptorchisme til sine avkom, og man lærte av denne feilen å unngå matadoravl. Hanhundsbegrensning ble derfor innført i avlen.

HD kom til syne som et alvorlig problem på 1960-tallet da Puck von Oberwald (halvbror med svenskimporterte Othello von Oberwald) nedarvet avlorlig grad av dette. Man fikk den gang hele kull der ingen hunder kunne gå ved 6 måneders alder grunnet svært HD.

Etter dette fikk hunder med HD ikke brukes i avl, med mindre de hadde andre egenskaper som var viktige å styrke. I Tyskland har man satt jaktlige egenskaper over

forekomst av sykdom; eksteriør var det minst viktige for avlen. Etterhvert er oppmerksomheten rundt helse blitt større og man skal bare bruke de beste og friske hundene i avl. Offisielt er forekomsten av tann- og bittfeil, patellaluksasjon, epilepsi, hjertefeil, øre- og øyesykdommer samt hudproblemer lav, men det er sannsynlig at opptil 30% av hundene i dag har hudproblemer/allergier også i Tyskland (Avlsrådskonferansen i Vårgårda 2011).

Vi henviser til:

<http://extrasida.se/upload/498225493.pdf> (Historia)

<http://extrasida.se/upload/906696773.pdf> (Sverige)